

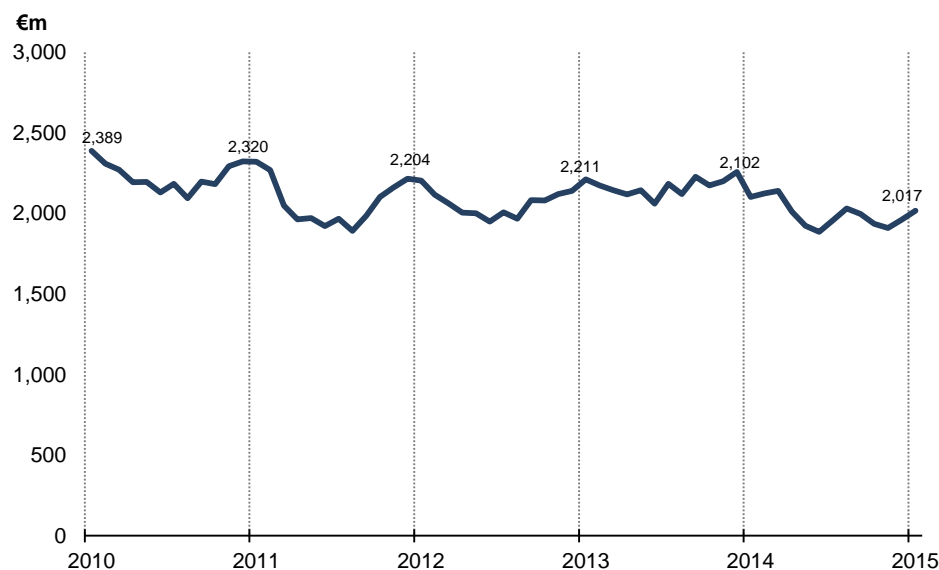
22 Clár na gCoimisinéirí Ioncaim um Bainistiú Fiachais

- 22.1** Tá dhá phríomhthosaíocht straitéiseacha ag Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim (na Coimisinéirí Ioncaim) don tréimhse ó 2015 go 2017 - é a dhéanamh níos éasca agus níos saoire oibleagáidí cánach a chomhlíonadh go deonach, agus neamhchomhlíonadh a aithint agus aghaidh a thabhairt air. Cuid riachtanach de ghníomhaíochtaí comhlíonta na gCoimisinéirí Ioncaim is ea fiacha nár íocadh a bhailiú go tráthúil.
- 22.2** Laistigh de chóras na gCoimisinéirí Ioncaim, is ar Oifig an Ard-Bhailitheora atá an phríomhfhreagrach maidir le bailiú cánacha agus dleachtanna, agus as iad a leithdháileadh ar chuntas an cháiniócóra chuí agus ar an gceannteideal ceart cánach. Is é cuspóir a bhfeidhme bainistithe fiachais a áirithiú i gcás na gcánacha pearsanta agus gnó sin a bhfuil na Coimisinéirí Ioncaim freagrach astu go mbaileofar iad go tráthúil.
- 22.3** Déantar athbhreithniú sa tuarascáil seo ar fheidhm bailithe fiachais na gCoimisinéirí Ioncaim. Breathnaítear ar threochtaí maidir le luach an fhiachais cánach nár íocadh, ar a stádas agus ar aois an fhéich. Scrúdaíodh an próiseas maidir le fiachais chánach a dhíluacháil freisin.¹

Fiacha Cánach nár íocadh

- 22.4** Ba é €2,017 milliún an t-ollfhiachas cánach nár íocadh fós ar an 31 Márta 2015, thart faoi 9% níos ísle ná mar a bhí i Márta 2013 (féach Fíor 22.1).²

Fíor 22.1 Ollfhiachas nár íocadh ag deireadh na míosa, ó Mhárta 2010 go dtí Márta 2015

¹ Tagraíonn díluacháil chánach atá gan íoc le cleachtas na gCoimisinéirí Ioncaim an cháin a aicmiú mar cháin nach bhféadfar a bhailiú de bharr imthosca an gcáiniócóra. Bíonn an cháin dlite i gcónaí do na Coimisinéirí Ioncaim agus, má athraíonn imthosca an cháiniócóra, déanfaidh na Coimisinéirí Ioncaim iarracht an méid atá dlite a bhailiú.

² De ghnáth tuairiscíonn na Coimisinéirí Ioncaim glanluach na cánach atá gan íoc - fiach comhlán lúide íocaíochtaí CBL atá dlite. Ar an 31 Márta 2015, ba é €1.7 billiún an glanfhiachas a thuairiscigh na Coimisinéirí Ioncaim, titim 16% san dá bhliain ó mhí an Mhárta 2013.

Foinse: Meastacháin a rinne Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim.

Fiach Cáin Mhaoine Áitiúil

- 22.5** Léiríonn taifid na gCoimisinéirí Ioncaim go raibh thart faoi €95 mhilliún de Cháin Mhaoine Áitiúil (CMÁ) ó roimh 2015 nár íocadh fós ag deireadh mhí an Mhárta 2015. Dúirt na Coimisinéirí Ioncaim cé go bhfuil fiach CMÁ san áireamh ina gcóras um 'staid chomhaid', nach ndearnadh tástáil iomlán ar na comhaid agus nach n-áirítear an fiach CMÁ atá gan íoc ina staitisticí maidir le fiachas.
- 22.6** Dúirt na Coimisinéirí Ioncaim go mbaineann cuid shuntasach den €95 mhilliún d'fhiachas CMÁ roimh 2015 le riaráistí Muirear Teaghlaigh nach bhfuil sé dearbhaithe fós leis an gcáiníocóir go bhfuil siad dlite. Áirítear freisin ar an méid a luadh fiacha CMÁ atá á n-íoc in íocaíochtaí céimnithe agus mar fhiacha measta.
- 22.7** Fíor 22.2 léirítear sa bhFíor an méid comhlán atá gan íoc de réir cineáil cánach agus déantar achoimre ar na muirir a tiomsaíodh, na híocaíochtaí a rinneadh agus na méideanna a dhíluacháladh sa tréimhse 12 mhí dar críoch Márta 2015.¹ Ba iad an dá chatagóir ba mhó de na fiacha a bhí gan íoc ar an dáta sin, arbh ionann iad agus breis agus 60% den cháin iomlán a bhí dlite, Cáin Ioncaim (€687 milliún gan ÍMAT san áireamh) agus CBL (€551 mhilliún). Is ionann an fiach maidir le cáin ioncaim agus 28% de na muirir a bailíodh i rith na bliana, cé gurb é 6% an fiach maidir le CBL.

¹ Ní áirítear le fiach nár íocadh ná le glanmhuirir na cánacha sin nach bhfuil faoi réir bailiú iarchurtha lena n-áirítear Custaim, Máil, Dleacht Stampa agus an ghné sin den CBL a bhaineann le Custaim agus Máil.

Fíor 22.2 Gluaiseacht i gcánacha agus ÁSPC gan íoc, 2014/15

Cáin nó Dleacht ^a	Iarmhéid amhail an 31 Márta, 2014	Muirir a bailíodh ^b	Cáin íoctha ^c	Cáin a díluacháladh	Iarmhéid amhail an 31 Márta, 2015	Iarmhéid mar % de mhuirir a bailíodh
	€m	€m	€m	€m	€m	
CBL	594	9,781	(9,745)	(79)	551	6%
ÍMAT	118	11,357	(11,310)	(14)	151	1%
ÁSPC	143	8,066	(8,037)	(19)	153	2%
An Muirear Sóisialta Uilíoch (MSU)	39	3,587	(3,589)	(3)	34	1%
Cáin Ioncaim	688	2,414	(2,378)	(37)	687	28%
Cáin Choinneála ar Ús Taisce (DIRT)	–	350	(350)	–	–	–
Cáin Chorpáraide	180	3,509	(3,531)	(2)	156	4%
Cáin Ghnóthachan Caipitiúil	237	436	(499)	(7)	167	38%
Cáin Fháltas Caipitiúil	36	353	(333)	–	56	16%
Cáin Chonarthaí Iomchuí	29	187	(187)	(4)	25	13%
Tobhach Comhshaoil	38	12	(13)	–	37	308%
Cáin Aerthaistil	–	7	(7)	–	–	–
Iomlán	2,102	40,059	(39,979)	(165)	2,017	5%

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

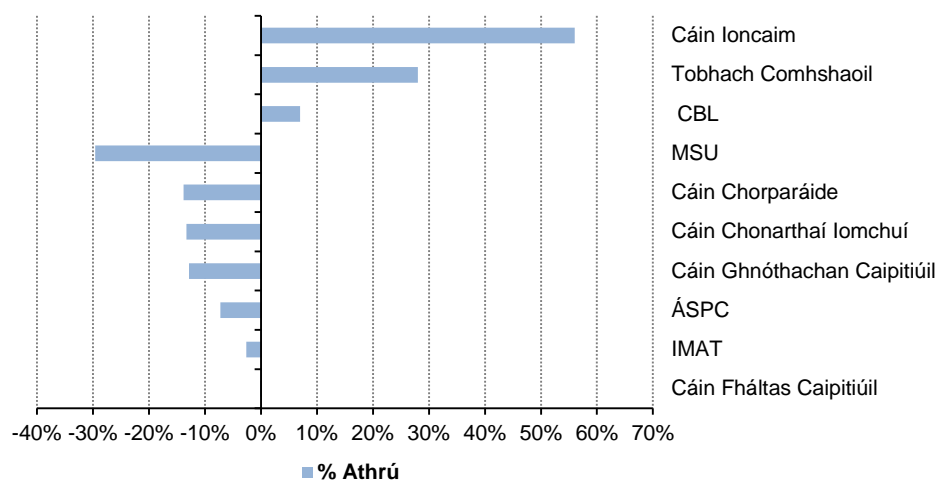
Nótaí: a Níl Cáin Mhaoine Áitiúil (CMÁ) san áireamh anseo, toisc nár chríochnaigh na Coimisinéirí Ioncaim tástáil taifead CMÁ ina gcórais um thuariscíú fiachais. B'fhiú €493 mhilliún an CMÁ a íocadh in 2014.

b Áirítear ar na muirir a bailíodh meastacháin sna cásanna nár comhdaíodh tuairisceáin.

c San áireamh i gcáin íoctha tá cásanna inar laghdaíodh meastacháin ina dhiaidh sin.

22.8 Léiríonn Fíor 22.3 na hathruithe sna céatadáin maidir le leibhéal fiachais nár íocadh in 2014. Bhain an laghdú ba mhó le cáin ghnóthachan caipitiúil, áit ar tharla laghdú €70 milliún, nó díreach faoi 30%, sa bhliain. I gcodarsnacht leis sin, tháinig méadú 56% ar an méid cánach nár íocadh i gcás cáin fáltas caipitiúil.

Fíor 22.3 Athrú i gcánacha nár íocadh, ó Mhárta 2014 go Márta 2015

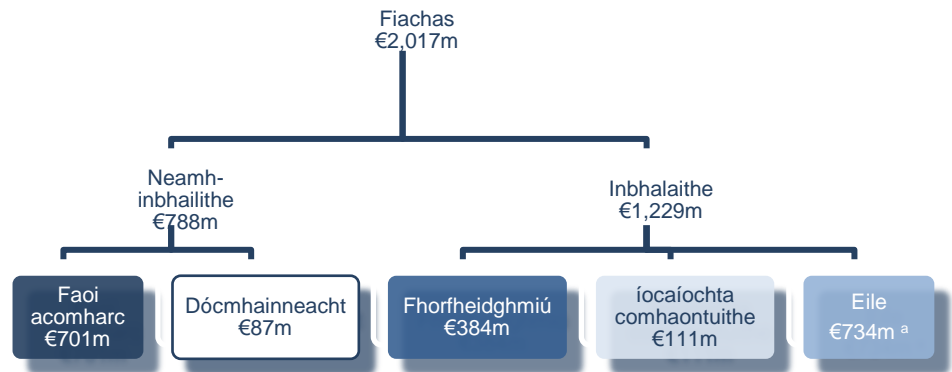
Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Stádas na bhFiach nár íocadh

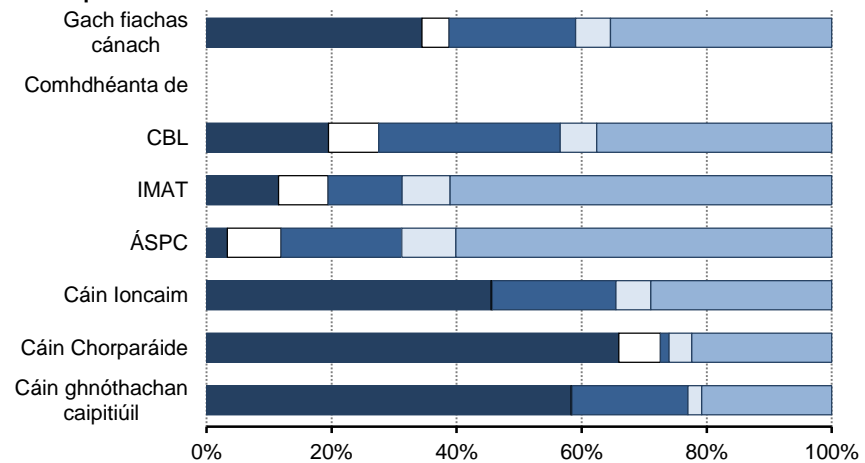
22.9 Déanann na Coimisinéirí Ioncaim fiachas nár íocadh a aicmiú maidir lena stádas reatha, ag baint úsáide as an scéim seo a leanas (féach Fíor 22.4).

- Fiachas faoi achomharc agus nach bhfuil ar fáil lena bhailiú - i gcás ina bhfuil achomharc déanta ag cáiníocóir faoi mhéid na measúnachta cánach, tá cosc ar na Coimisinéirí Ioncaim an fiach sin a bhailiú.
- Fiachas nach bhfuil ar fáil lena bhailiú - maidir le fiach cáiníocóirí atá faoi leachtú, faoi scrúdaitheoireacht nó faoi chineálacha áirithe glacadóireachta is é meas na gCoimisinéirí Ioncaim nach bhfuil a leithéidí ar fáil lena mbailiú.
- Fiach ar fáil lena bhailiú - déantar an fiach sin a chatagóiriú mar mhéideanna faoi réir comhaontuithe íocaíochta leis an gcáiníocóir, atá faoi fhorfheidhmiú leis an sirriam, nó atur nae na gCoimisinéirí Ioncaim nó trí ordú astaithe, nó méideanna eile nach bhfuil faoi réir comhaontuithe íocaíochta ná imeachtaí forghníomhaithe.

Fíor 22.4 Rangú fiachais chánach, Márta 2015

De réir príomhchineál cánach^b

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nótaí: a Mheas na Coimisinéirí Ioncaim go raibh an fiach seo inbhailithe, ach ní raibh sé faoi réir comhaontaithe íocaíochta ná aon imeachtaí forfheidhmithe ag deireadh mhí an Mhárta 2015.

b Is ionann na cineálacha cánach seo agus 92% de gach fiach chánach.

22.10 Tá cur síos níos mionsonraithe thíos ar an dá chatagóir is mó, .i. cánacha faoi achomharc (€701 milliún) agus fiachais inbhailithe, nach bhfuil faoi réir socruithe forfheidhmithe ná comhaontuithe íocaíochta (€734 milliún).

Fiach Faoi Achomharc

22.11 Tá an fhreagracht as achomhairc chánach a bhainistiú roinnte idir na Coimisinéirí Ioncaim agus na Coimisinéirí Achomhairc neamhspleácha.

- Is iad na Coimisinéirí Ioncaim atá freagrach as measúnú a dhéanamh ar bhaillíocht iarratais achomhairc, agus as imlíne an cháis a leagan amach agus a aontú leis an gcáiníocóir agus as éisteacht achomhairc a iarradh ó na Coimisinéirí Achomhairc.
- Tá na Coimisinéirí Achomhairc freagrach as achomhairc a liostú, a éisteacht agus a chinneadh.

- 22.12** Le go mbeidh achomharc bailí, ní mór don cháiniócoir achomharc a dhéanamh i scríbhinn leis na Coimisinéirí loncaim laistigh den teorainn ama reachtúil agus údar an achomhairc a shonrú.¹ I gcás achomhairc i gcoinne measúnachta, ní mór do cháiniócoir a d(h)liteanas cánach féinmheasúnaithe a íoc sular féidir achomharc a dhéanamh. Déantar an glanfiachas (measúnú na gCoimisinéirí loncaim lúide aon cháin a íocadh) a thaifeadadh mar an fiach dlite.
- 22.13** Is é cur chuige na gCoimisinéirí loncaim iarracht a dhéanamh achomharc a réiteach gan dul go héisteacht achomhairc. Mura ndéantar achomharc a shocrú trí chomhaontú, déantar foirm éisteachta achomhairc (ar a dtugtar foirm AH1) ar a bhfuil sonraí an cháis leagtha amach a sheoladh ar aghaidh chuig na Coimisinéirí Achomhairc mar aon le hiarratas ar éisteacht achomhairc. Seoltar an fhoirm seo chuig an gcáiniócoir agus mura bhfuil an té sin sásta leis an gcuntas atá ar an bhfoirm, féadfaidh sé nó sí ráiteas neamhspleách breise a chuir isteach. Cuireann na Coimisinéirí loncaim an fhoirm agus ráiteas neamhspleách an cháiniócoira (má tá a leithéid ann) chuig na Coimisinéirí Achomhairc mar aon le hiarratas ar éisteacht. Níl aon teorainn ama reachtúil leagtha síos faoinar gá do na Coimisinéirí loncaim iarratas a dhéanamh chuig na Coimisinéirí Achomhairc chun dáta éisteachta achomhairc a shocrú.
- 22.14** Tar éis dóibh iarratas a fháil chun dáta a shocrú chun achomharc a éisteacht is iondúil go n-iarrann Coimisinéirí Achomhairc aighneachtaí i scríbhinn ó cheachtar den dá pháirtí nó uathu araon. Tar éis do na Coimisinéirí Achomhairc achomharc a chinneadh, ní mór dóibh an cinneadh a thaifeadadh agus cóip a chur ar fáil do na Coimisinéirí loncaim. De ghnáth déantar an cinneadh a thabhairt don dá pháirtí ag an éisteacht deiridh.
- 22.15** Is féidir le cáiniócoirí achomhairc a dhéanamh chuig an gCúirt Chuarda faoi chinntí na gCoimisinéirí Achomhairc agus athéisteacht iomlán a iarradh. Féadfaidh an cáiniócoir nó na Coimisinéirí loncaim ponc dlí a éiríonn as cinneadh de chuid na gCoimisinéirí Achomhairc nó na Cúirte Cuarda a tharchur chun na hArd-Chúirte ar mhodh cáis shonraithe.

Leasú an Chórais um Achomhairc Chánach

- 22.16** Tar éis don Roinn Airgeadais comhairliúchán poiblí a réachtáil faoi leasú an chórais um achomhairc chánach, tá leasú le déanamh ar an gcóras. Ba é foilsíú an Bhille Airgeadais (Achomhairc Chánach), 2015 ar an 15 Iúil 2015 an chéad chéim den phróiseas. Tá Grúpa inmheánach an Tionscadail Achomhairc bunaithe ag na Coimisinéirí loncaim chun ullmhú le haghaidh cur i bhfeidhm an phróisis achomhairc athbhreithnithe agus chun maoirseacht a dhéanamh air.

Stádas na nAchomhairc Cánach, amhail Meitheamh 2015

- 22.17** Coinníonn na Coimisinéirí loncaim clár inmheánach maidir le hachomhairc a chuireann eolas cothrom le dáta ar fáil maidir le stádas na n-achomhairc cánach go léir. I lár mhí an Mheithimh 2015, léirigh an clár go raibh achomhairc á ndéanamh faoi luach €716 mhilliún cánach. Ní raibh an chuid is mó de na cásanna (beagán os cionn 80% díobh de réir luacha) éiste ag na Coimisinéirí Achomhairc ar an dáta sin. Tá stádas na n-achomhairc mar a thaispeántar i dtaifid na gCoimisinéirí loncaim atá leagtha amach i Fíor 22.5.

¹ Tá na teorainneacha ama chun achomharc a dhéanamh leagtha síos sa reachtaíocht chánach.

Fíor 22.5 Stádas an fhiachais cánach faoi achomhairc, i lár mhí an Mheithimh 2015

Stádas	Líon na gcásanna	Méid Fiachais	
		€ milliún	%
Cásanna nár éist na Coimisinéirí Achomhairc fós			
Níor iarradh dáta éisteachta fós ^a	1,705	351	49
Dáta éisteachta iarrtha ó na Coimisinéirí Achomhairc	247	162	23
Éisteacht liostaithe ag na Coimisinéirí Achomhairc	86	67	9
Cásanna a d'éist na Coimisinéirí Achomhairc			
Éisteacht iomlán - cás fós oscailte	15	8	1
An Chúirt Chuarda (athéisteacht achomhairc)	36	51	7
An Ard-Chúirt (cás sonraithe)	103	19	3
An Chúirt Uachtarach (achomharc ar chinneadh na hArd-Chúirte)	3	51	7
Nach bhfuil aicmithe			
Nach bhfuil aicmithe	63	7	1
Iomlán	2,258	716	100

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nóta: a Lena n-áirítear 823 cás (inár fiú €28 milliún san iomlán méid na cánach atá faoi achomharc) ina bhfuiltear ag fanacht le torthaí na gcásanna tástála os comhair na gCoimisinéirí Achomhairc nó os comhair na gcúirteanna.

Cásanna tástála

22.18 Féadfar cás tástála a chur faoi bhráid na gCoimisinéirí Achomhairc más rud é go bhfaigheann na Coimisinéirí Ioncaim líon achomharc faoin rud céanna nó faoi rud a bhaineann leo. Roghnaíonn na Coimisinéirí Ioncaim cás a mheasann siad a bheith ina shampla maith de na cásanna eile agus seolann siad an cás sin chuig na Coimisinéirí Achomhairc agus má dhéantar achomharc in aghaidh chinneadh na gCoimisinéirí Achomhairc, seoltar ar aghaidh é chuig na cúirteanna.

Éisteachtaí Coimisinéara Achomhairc

22.19 Tá sé tugtha le fios ag na Coimisinéirí Achomhairc go bpróiseálann siad thart faoi 40 cás in aghaidh na míosa, agus go dtógann sé 12 sheachtain ar an meán in aghaidh an cháis.¹ Tugann sé sin le fios go mbíonn thart faoi 120 cás ar an meán idir lámha ag am ar bith ag na Coimisinéirí Achomhairc. Mar sin féin, léiríonn taifid na gCoimisinéirí Ioncaim go raibh 333 cás curtha faoi bhráid na gCoimisinéirí Achomhairc i lár mhí an Mheithimh 2015 lena n-éisteacht agus díobh sin bhíodhas ag feitheamh ar dháta éisteachta i gcás 247 acu, agus go raibh 86 cás liostaithe lena n-éisteacht.

22.20 Tugann seo le fios go mb'fhéidir nach mbaineann an meán-aga feithimh a thuairiscíonn na Coimisinéirí Achomhairc ach amháin le cásanna a bhfuil dáta éisteachta socraithe dóibh. Bheadh sé níos bríche an t-am a thomhas a thóg sé ón dáta sin ar atreoraigh na gCoimisinéirí Ioncaim é chuig na Coimisinéirí Achomhairc go dtí an dáta ar tugtar cinneadh na héisteachta achomhairc.

22.21 Chun sonraí an ualaigh cás a réiteach, iarradh ar Oifigeach Cuntasaíochta na gCoimisinéirí Achomhairc an fhaisnéis seo a leanas a chur ar fáil.

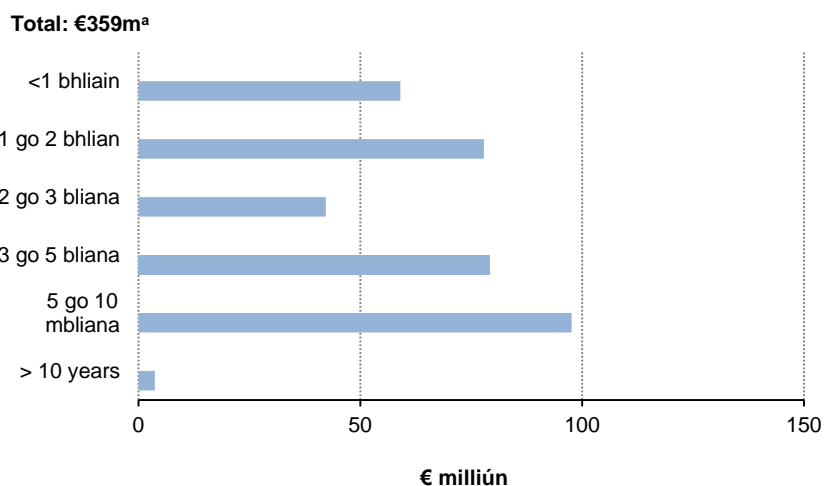
- Líon na gcásanna idir lámha ar iarr na Coimisinéirí Ioncaim go socrófaí dáta éisteachta achomhairc dóibh ach nach raibh an dáta socraithe go fóill agus
- Líon na gcásanna idir lámha a raibh an dáta socraithe chun an t-achomharc a éisteacht ach nár éisteacht é fós.

22.22 D'ainneoin oibleagáid an Oifigigh Chuntasaíochta faoi Alt 10 d'Acht an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (Leasú) 1993 faisnéis a iarradh chun críocha an scrúdaithe a chur ar fáil, níor chuir sé an fhaisnéis a iarradh ar fáil. Tugadh cóip den dréacht-tuarascáil dó ar dhá ócáid, mar aon le hiarratas ar an fhaisnéis bhreise. Níor thug sé freagra ar cheachtar den dá iarratas. Dá bhrí sin, ní raibh an fhoireann a dhéanann an scrúdú in ann an fhaisnéis a chuir na Coimisinéirí Ioncaim ar fáil maidir le líon na gcásanna a tarchuireadh chuig na Coimisinéirí Achomhairc a chur i gcomparáid le taifid na gCoimisinéirí Achomhairc féin.

Cásanna nár Iarradh Dáta Éisteachta Fúthu

22.23 I lár mhí an Mheithimh 2015, bhí beagnach leath den fhiachas a bhí faoi achomharc rangaithe ag na Coimisinéirí Ioncaim mar 'níor iarradh dáta éisteachta dóibh go fóill' ó na Coimisinéirí Achomhairc. B'fhiú €359 milliún an fiachas comhlán a bhí i gceist (gan éilimh ar aisíocaíochtaí a chur san áireamh). Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú ar aois an fhiachais, ón dáta a chuir na Coimisinéirí Ioncaim a 'cosc bailiúchán' i bhfeidhm ar an bhfiach (féach Fíor 22.6).

Fíor 22.6 Achomhairc Chánach - cásanna nach raibh aon dáta éisteachta iarrtha dóibh i lár mhí Mheithimh 2015

Foinse: Anailís a rinne Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a Bhí dátaí éisteachta fós le hiarradh freisin maidir le fiachas ar fiú €2.9 milliún é ach go bhfuiltear ag fanacht ar thorthaí cásanna tástála. Níl an fiach sin san áireamh san anailís i Fíor 22.6.

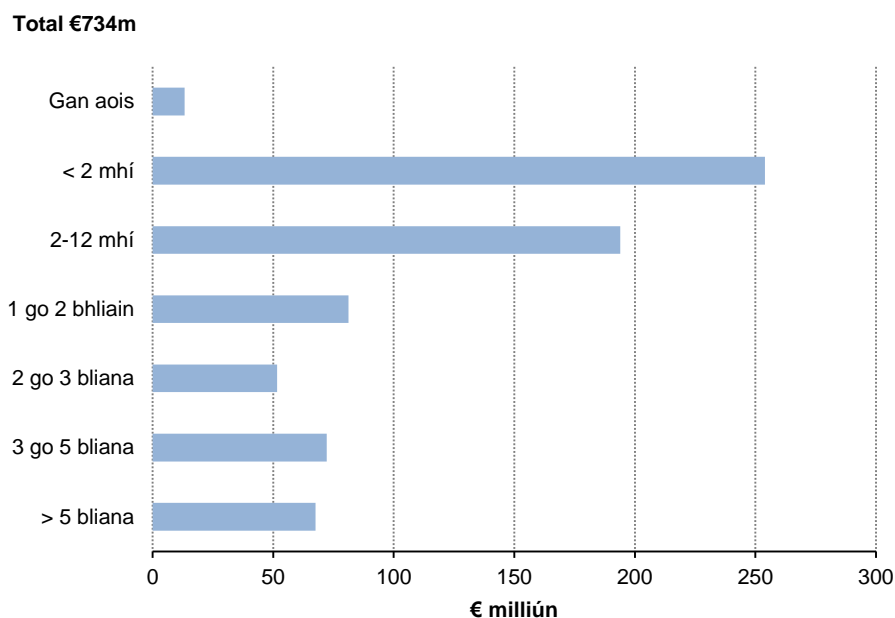
22.24 I lár mhí an Mheithimh 2015, bhí leath den fhiachas nach raibh aon dáta éisteachta maidir le hachomharc iarrtha ina leith ag na Coimisinéirí Ioncaim os cionn trí bliana d'aois, lena n-áirítear 28% de a raibh níos mó ná cúig bliana d'aois.

- 22.25** Bhain €67 milliún de na fiacha le cásanna inar taifead na Coimisinéirí Ioncaim go raibh siad ag smaoineamh ar chomhairle dhlíthiúil a fhostú nó go raibh comhairle dhlíthiúil fostaithe acu cheana féin. Bhí 58% de na fiacha sin níos mó ná trí bliana d'aois.
- 22.26** Tá sé tugtha le fios ag na Coimisinéirí Ioncaim go bhféadfadh roinnt de na cásanna níos sine a bheith ag céim níos déanaí sa phróiseas agus gur tugadh treoir le déanaí do limistéir na gCoimisinéirí Ioncaim an t-eolas atá ar a gcórais a thabhairt cothrom le dáta maidir le stádas ceart na n-achomharc.

Fiachas Atá ar Fáil lena Bhailiú

- 22.27** Tugadh le fios in athbhreithniú a rinne an Eagraíocht um Chomhar agus Fhorbairt Eacnamaíochta (OECD) de réir mar a théann fiachas in aois is ea is mó an baol nach n-íocfar é.¹
- 22.28** Ag deireadh mhí an Mhárta 2015, rangáíodh €734 mhilliún den fhiachas cánach mar fhiachas a bhí ar fáil le bailiú ach nach raibh faoi réir comhaontuithe íocaíochta ná imeachtaí forghníomhaithe.
- 22.29** San athbhreithniú sin scrúdaíodh anailís aoise an fhiachais sin agus é rangaithe de réir dátaí tosaigh an fhiachais (féach Fíor 22.7).²

Fíor 22.7 Fiach - gan aon imeachtaí forfheidhmithe tionscanta ná comhaontuithe íocaíochta i bhfeidhm, mar a bhí i Márta 2015, de réir dáta tosaigh an fhéich

¹ Working Smarter in Tax Debt Management, 2014

² Chun críocha anailís a dhéanamh ar aois a fhiachais, is é an sainmhíniú a thugann na Coimisinéirí Ioncaim ar dháta tosaigh fiachais ná an ceann is déanaí díobh seo a leanas (a) an dáta ar tháinig an muirear is cúis leis an bhfiachas ar thaifead an cháiniocóra, (b) dáta dlite na cánach nó (c) an dáta ar eisíodh stad achomhairc.

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

- 22.30** Ag deireadh mhí an Mhárta 2015, ní raibh thart faoi 61% den €734 mhilliún d'fhiachas faoi réir comhaontaithe íocaíochta ná aon imeachtaí forfheidhmithe agus é níos lú ná bliain amháin d'aois. Dúirt na Coimisinéirí loncaim go raibh thart faoi €254 mhilliún den fhiachas ba dhéanaí sin níos lú ná dhá mhí d'aois, agus go raibh sé ag an gcéad chéim den timthriall bhailiúcháin. Dúirt na Coimisinéirí loncaim faoin €194 mhilliún a bhí níos mó ná dhá mhí d'aois agus níos lú ná bliain d'aois
- Go bhfuil €97 milliún faoi imscrúdú faoi láthair nó go ndearnadh idirghabháil faoi le déanaí
 - Nach bhfuil idirghabháil á déanamh faoi €67 milliún agus go bhfuil sé comhdhéanta den chuid is mó d'fhiacha atá níos lú €5,000
 - Go bhfuil €3 mhilliún aicmithe mar fhiachas iar-fhorfheidhmithe - gur theip ar ghníomhartha forfheidhmiúcháin tosaigh agus go bhfuil na Coimisinéirí loncaim ag féachaint cad iad na bearta malartacha is gá a dhéanamh
 - maidir leis an €27 milliún atá fágtha, tá 'baic' cruthaithe maidir lena bhailiú ar chúiseanna éagsúla, m.sh. go bhfuil an cás faoi iniúchóireacht.
- 22.31** Bhí €286 mhilliún (39%) den fhiachas sin níos sine ná bliain amháin. Dúirt na Coimisinéirí loncaim go bhfuil idirghabháil á déanamh maidir le beagnach €170 milliún den fhiachas sin faoi láthair nó go ndearnadh idirghabháil faoi le déanaí. Maidir leis an €116 mhilliún atá fágtha
- Níl idirghabháil á déanamh faoi €58 milliún agus tá sé comhdhéanta den chuid is mó de mhéideanna aonair atá níos lú ná €5,000
 - Tá €20 mhilliún aicmithe mar fhiachas iar-fhorfheidhmithe - theip ar bhearta forfheidhmiúcháin agus tá na Coimisinéirí loncaim ag smaoineamh ar na bearta malartacha is gá a dhéanamh
 - maidir leis an €38 milliún atá fágtha, tá 'baic' cruthaithe maidir lena bhailiú ar chúiseanna éagsúla, m.sh. go bhfuil an cás faoi iniúchóireacht.

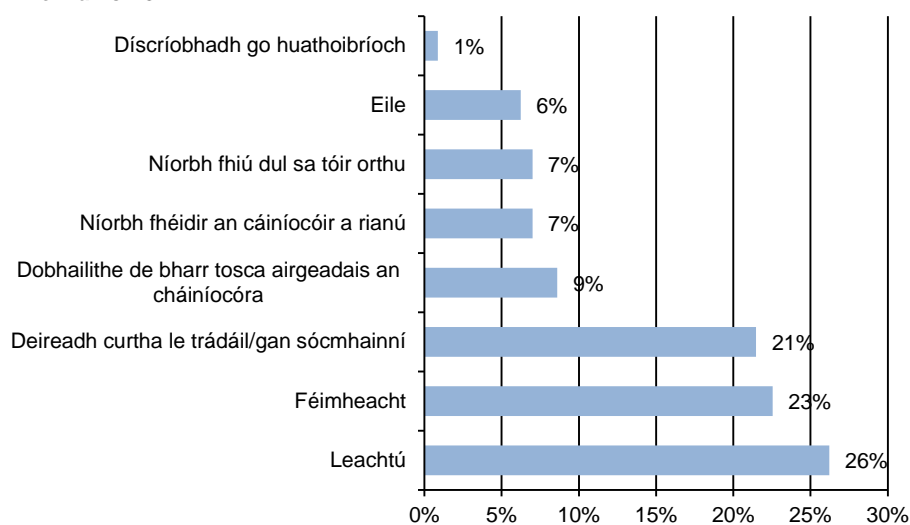
Díluacháil Fiachais Chánach

- 22.32** Dea-chleachtas is ea é aois an fhiachais a athbhreithniú go rialta agus an dóchúlacht gur féidir é a bhailiú. Bíonn nósanna imeachta agus rialuithe riachtanach chun déileáil le fiachas nach féidir a bhailiú, sa chaoi go bhféadfaidh an lucht bainistíochta díriú ar fhiachas a bhfuil ionchas réasúnach ann maidir lena bhailiú.
- 22.33** Dhíluacháil na Coimisinéirí loncaim luach €228 milliún de chánacha agus ÁSPC in 2014. Den tsuim sin, díluacháladh €226 mhilliún ar bhonn cás ar chás, Fíor a bhí thart faoi 13% níos lú ná in 2013.¹ Cuideachtaí ag dul faoi leachtú agus féimheachtaí na cúiseanna ba mhinice a bhí le díluacháil (féach Fíor 22.8).
- 22.34** Bhí 48 gcás ann inar sháraigh an méid a díluacháladh €0.5 milliún. Ba é €1.6 milliún an meánluach díluachála sna cásanna sin agus bhain den 36% den díluacháil leis an 48 gcás sin.
- 22.35** Cé go ndéantar an chuid is mó de na fiacha a dhíluacháil ar bhonn cás ar chás, díluacháladh fiacha beaga go huathoibríoch a bhí dlite i thart faoi 140,000 cás, agus ar b'fhiú thart faoi €2 mhilliún iad, (b'fhiú níos lú ná €15 ar an meán iad). Tarlaíonn díluacháil uathoibríoch i gcás fiacha beaga nuair a bhíonn an fiach níos mó ná cúig bliana d'aois.

¹ Úsáideann na Coimisinéirí loncaim an téarma 'díluacháil' in ionad 'discríobh' toisc go bhfanann cáin a díluacháladh ar thaifead an cháiniócóra agus is féidir í a aisghabháil má athraíonn imthosca an cháiniócóra.

Fíor 22.8 Fáthanna a bhí le díluacháil cánach, 2014

Iomlán €228m

Foinse: Anailís a rinne Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

22.36 I bhformhór na gcásanna, ciúmsaíonn díluacháil gach fiach cánach nár íocadh. Mar sin féin, i gcásanna áirithe d'fhéadfadh an cáinócóir a bheith in ann roinnt íocaíochtaí a dhéanamh i leith na cánach atá dlite ach gan a bheith in ann an fiach a íoc go hiomlán agus sa chás sin is féidir díluacháil pháirteach a dhéanamh ar an bhfiach.

22.37 Díluacháladh 60% den cháin iomlán i gceithre earnáil eacnamaíochta in 2014. Ba iad seo a leanas na méideanna iomlána a díluacháladh sna hearnálacha sin.

- an earnáil trádála mórdhíola agus miondíola - €38 milliún (17%)
- earnáil na tógála - €35 mhilliún (15%)
- gníomhaíochtaí maidir le seirbhísí cóiríochta agus bia - €22 mhilliún (10%)
- gníomhaíochtaí maidir le 'seirbhísí eile' - €41 mhilliún (18%).

22.38 D'fhan cúrsaí díluachála cobhsaí nó laghdaigh siad i ngach earnáil in 2014, cé is moite de ghníomhaíochtaí maidir le 'seirbhísí eile', a mhéadaigh ó 2% den díluacháil iomlán go dtí 18%.

Faomhadh maidir le díluacháil cánach

22.39 Déanann Cathaoirleach na gCoimisinéirí Ioncaim gach díluacháil a fhaomhadh go foirmiúil. Déanann aonad iniúchóireachta inmheánaí na gCoimisinéirí Ioncaim iniúchadh gach bliain ar shampla de na cásanna ina ndearnadh díluacháil lena chinntiú go bhfuil na díluachálacha de réir nósanna imeachta na gCoimisinéirí Ioncaim.

22.40 Rinne an t-aonad athbhreithniú in 2014 ar luach €56.1 milliún de dhíluachálacha, Fíor ab ionann agus 21% de na méideanna iomlána a díluacháladh in 2013. Ba é toradh na hiniúchóireachta inmheánaí ná go raibh an díluacháil a rinne na Coimisinéirí Ioncaim in 2013 tríd is tríd i gcomhréir leis na nósanna imeachta, ach thug siad faoi deara roinnt cásanna nár taifeadadh an díluacháil de réir threoirlínte inmheánacha na gCoimisinéirí Ioncaim.

- 22.41** Rinneadh athbhreithniú sa scrúdú ar roinnt díluachálacha in 2014 - na deich gcás ba mhó agus cúig chás bhreise a roghnaíodh go randamach. Fuarthas amach gur faomhadh na díluachálacha go léir a ndearnadh athbhreithniú orthu i gcomhréir le nósanna imeachta na gCoimisinéirí Ioncaim.
- 22.42** Rinneadh athbhreithniú le linn an scrúdaithe freisin ar chomhaid na gcásanna samplacha chun fianaise a fháil faoi na bearta a rinne na Coimisinéirí Ioncaim chun na fiacha a fháil sular díluacháladh iad, lena n-áirítear fianaise faoi na héilimh a eisíodh, obair leantach a rinne oibrithe cás agus gníomhartha forfheidhmiúcháin. I 13 chás den 15 chás a athbhreithníodh, bhí fianaise le fáil go ndearna na Coimisinéirí Ioncaim na rudaí cearta le dul sa tóir ar na fiacha nár íocadh sula ndearnadh díluacháil. Sa dá chás eile, cé nach raibh comhaid pháipéir ar fáil, chuir na Coimisinéirí Ioncaim fianaise ar fáil maidir le beart leantach a bhí taifeadta ar a górais TF.

Próiseas Tagarmharcála maidir le Bailiú fiachais chánach

- 22.43** I mí Dheireadh Fómhair 2014, d'fhoilsigh an OECD tuarascáil staidéir dar teideal *Working Smarter in Tax Debt Management*. Ba iad na Coimisinéirí Ioncaim a labhair ar son na hÉireann a bhí ar cheann de 14 thír a chuir le forbairt na tuarascála. Tugann an tuarascáil seo forbhreathnú ar an bfeidhm nua-aimseartha um bailiú fiachais chánach. D'aithin sé gnéithe riachtanacha áirithe a bhaineann le córas nua-aimseartha bailithe fiachais. Tá achoimre i Fíor 22.9 ar na gnéithe sin, agus ar stádas reatha na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le gach ceann acu.

Fíor 22.9 Gnéithe Riachtanacha de bhainistíocht nua-aimseartha fiachais chánach

Gnéithe riachtanacha	Príomhghnéithe	Le sonrú i measc na gCoimisinéirí Ioncaim
Eagrú	Feidhm speisialtóireachta bunaithe	✓
Príomhtháscairí feidhmíochta	Táscairí feidhmíochta cuí	✓
Ardanáilíocht	Léargais domhain ó shonraí, trínar féidir cur chuige an-deighilte a chur ar fáil maidir le cáiniocóirí	✓
Straitéisí cóireála	Réimse idirghabhálacha ar fáil	✓
Lárionad glaonna	Lárionad tiomnaithe do ghlaonna amach	✗
Féichiúnaithe atá imithe thar lear	Leas a bhaint as comhaontuithe faoi mhalartú eolais	✓

Foinse: OECD (2014), Working Smarter in Tax Debt Management; anailís déanta ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

✓ Gné/eilimint le sonrú i measc na gCoimisinéirí Ioncaim;

✓ i láthair go páirteach;

✗ níl i láthair.

- 22.44** Agus é ag tagairt go ginearálta don athbhreithniú, dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta gur glacadh leis ag an tús staidéir an OECD go bhfuil roinnt difríochtaí tábhachtacha ag baint le comhlachtaí bailithe chánach náisiúnta, lena n-áirítear a leagáidí institiúideacha agus na córais chánach a riarann siad. Bhí sé i gceist leis an obair dá bhrí sin, eolas a sholáthar do chomhlachtaí chánach seachas tacú le cur chuige caighdeánach maidir le riar chánach. Is rud é sin a d'fhéadfadh gan a bheith praiticiúil ná inmhianaithe.

Eagrú Bailiú Fiachais

- 22.45** Tugadh le fios i dtuarascáil an OECD gur feidhm speisialaithe í bailiú fiachais agus nach mór í a eagrú ar an mbonn sin. Deirtear ann gur ciallmhar an rud é roinnt cineálacha sonracha cáiníocóirí a aicmiú le chéile, mar shampla gnólachtaí móra, nuair a bhíonn idirghabhálacha i leith féichiúnaithe á bpleanáil. Maidir leis na féichiúnaithe níos iomadúla in earnáil na ngnóthas beag agus meánmhéide, tá sé níos tábhachtaí leas a bhaint as anailísíocht chun an idirghabháil cheart a roghnú.
- 22.46** Bainistítear feidhm na gCoimisinéirí Ioncaim um bailiú fiachais laistigh de roinnt réimsí i Rannán an Ard-Bhailitheora lena n-áirítear
- 24 aonad bainistithe fiachais, a bhainistíonn cásanna a bhaineann le fiachas inbhailithe na gcánacha gnó is mó agus nár íocadh
 - bainistíonn an tAonad Seirbhísí agus Idirbhearta Cánacha agus an tAonad um Cháin Shiarchoinneálach ar Dhíbhinní fiachas a bhaineann le roinnt cánacha eile ¹
 - oibríonn an brainse um Cháin Mhaoine Áitiúil clár comhlíonta ar leith taobh amuigh de na gnáthaonaid bainistithe fiachais le dul sa tóir ar mhéideanna nár íocadh.
- 22.47** Ina theannta sin, tá cúig aonad speisialtóireachta ag na Coimisinéirí Ioncaim a bhainistíonn catagóirí ardriosca ar leith de chásanna fiachais.
- Bainistíonn an tAonad Comóntachta cásanna atá nasctha trí stiúirthóirí comhchoiteanna cuideachta i gcás inar mó ná €250,000 an fiach.
 - Bainistíonn Aonad Féinics cásanna ina bhfuil gnóthaí nasctha trí phríomhaithe atá bainteach le gnóthaí ar theip orthu roimhe seo i gcás inarbh é a lean as an chosaint dliteanais theoranta ná nár íocadh cánacha muiníneacha (m.sh. ÍMAT, MSU).
 - Déanann an Sainonad Forfheidhmiúcháin bearta forfheidhmithe bailiúcháin de chineál níos casta a chur i gcrích
 - Tá freagracht fhoriomlán ag dhá aonad dócmhainneachta as bainistiú a dhéanamh ar fhreagra na gCoimisinéirí Ioncaim nuair a bhíonn cásanna ag dul trí phróiseas foirmiúil dócmhainneachta .i. cásanna leachtaithe, glacadóireachta, scrúdaitheoireachta agus féimheachta.

Príomhtháscairí Feidhmíochta

- 22.48** Tugtar le fios i dtuarascáil an OECD go bhfuil roghnú na dtáscairí feidhmíochta cearta lánriachtanach má tá oibríochtaí ó lá go lá na feidhme bhailiúcháin le fanacht dírithe go cruinn ar na torthaí atá ag teastáil. Deirtear ann gur cheart feidhmíocht a thomhas ar thrí leibhéal.
- Straitéiseach - an leibhéal ar ar féidir an fheidhmíocht fhoriomlán maidir le hioncam cánach agus bailiú fiachais a thomhas.
 - Oibríochtúil - tomhaiseann cur i bhfeidhm éifeachtach gnéithe ar leith de bhearta maidir le bailiú fiachais nó bainistíocht fiachais.
 - Aonair - bunaithe ar eilimintí agus ar chaighdeáin chriticiúla, mar shampla leibhéal seirbhíse (glaonna a freagraíodh) agus tráthúlacht maidir le hairgead tirim a thabhairt go banc.

Fíor 22.10 Táscairí molta an OECD maidir le bainistíocht fiachais

Táscairí straitéiseacha molta	In úsáid ag na Coimisinéirí Ioncaim
Méid an leabhar fiachais	✓
Cóimheas idir an fiachas inbhailithe agus glanbhailiú cánach	✗
Céatadán a íocadh in am	✓
Ráta Aisghabhála	✓
Costais a bhaineann le bailiú	✓
Dhíscríobh	✓
Íoctha i gcomparáid le réamhaisnéis	✗

Táscairí oibríochtúla molta

Táscairí forfheidhmithe - nasctha go díreach le gníomhaíochtaí bailithe sonracha mar shampla: líon na dtoghairmeacha, urghabhálacha, cásanna cúirte, féimheachtaí nó cásanna a láimhseáladh thar thréimhse áirithe. ^a	✓
Fardal - tháscairí ar féidir iad a nascadh le líon na bhfiacha, mar fhiacha cánach níos sine ná tréimhse áirithe ama (aois); agus tomhais méideanna eile, ar nós líon na gcásanna a bhainistíodh ag lárionad glaonna; nó líon na meabhrúcháin a sheoladh chuig féichiúnaithe.	✓

Foinse: OECD (2014), Working Smarter in Tax Debt Management; anailís déanta ag Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Nóta: a De ghnáth ní leagann na Coimisinéirí Ioncaim spriocanna amach sna réimsí oibríochtúla sin. In úsáid ag na Coimisinéirí Ioncaim; (leagtar spriocanna síos agus déantar monatóireacht ar fheidhmíocht i bhfianaise na spriocanna sin) ✓ in úsáid go páirteach; (Déantar monatóireacht ar fheidhmíocht ach ní leagtar amach spriocanna) ✗ níl in úsáid.

22.49 Tá scóip ag na Coimisinéirí Ioncaim maidir le cur le líon na dtáscairí a úsáideann siad chun spriocanna feidhmíochta a leagadh amach agus a thomhas agus chun feidhmíocht a thuairisciú i bhfianaise na spriocanna sin ar an leibhéal straitéiseach agus ar an leibhéal oibríochtúil.

22.50 Measann an tOifigeach Cuntasaíochta go bhfuil táscairí cuí i bhfeidhm faoi láthair ag na Coimisinéirí Ioncaim ar an leibhéal straitéiseach agus ar an leibhéal oibríochtúil araon. Ar an leibhéal straitéiseach, tá na táscairí a úsáidtear bunaithe ar thorthaí (spriocanna maidir le laghdú fiachais agus spriocanna maidir le comhlíonadh ó thaobh tuairisceán/íocaíochtaí) agus meastar go bhfuil siad sin níos oiriúnaí ná bearta aschuir. Seoltar na bearta maidir le torthaí síos go leibhéil na nAonad um Bainistiú Fiachais (DMU) faoi leith. Úsáidtear bearta aschuir ar an leibhéal oibríochtúil. Mar shampla, déantar líon agus luach na mbearta forfheidhmiúcháin agus líon na dteagmhálacha agus na gcinntí a dhéanann gach DMU a choinneáil agus déantar monatóireacht orthu ar an leibhéal oibríochtúil agus úsáidtear iad mar comparadóirí sna DMUanna.

Ardanailísíocht

- 22.51** Ba í conclúid thuarascáil an OECD nach féidir le comhlachtaí bailithe cánach caitheamh le gach féichiúnaí ar an mbealach céanna, toisc go gcreideann siad go dtabharfadh sé sin scóip rómhór dóibh siúd nach bhfuil sé ar intinn acu a gcuid dualgas a chomhlíonadh le bheith ag pleidhcíocht leis an gcóras agus gurb é an toradh a bheadh air ná go gcuirfí bearta neamhéifeachtacha i gcrích, nó bearta nach mbeadh gá leo.
- 22.52** Nuair a úsáidtear ardanailísíocht maidir le fiachas cánach is féidir leas a bhaint as an eolas go léir atá ina seilbh ag na comhlachtaí bailithe cánach faoi cháiníocóirí chun díriú go cruinn ar cháiníocóirí neamhchomhlíontacha agus an idirghabháil cheart a dhéanamh ag an am ceart. Is é an aidhm atá leis ná deireadh a chur le costas na n-idirghabhálacha neamhéifeachtach agus an sreabhadh cánach a fheabhsú. Nuair a dhéantar ardanailís ar na sonraí atá acu ba cheart go gcabhródh sé sin le comhlachtaí bailithe cánach léargais dhoimhne a fháil, agus cur ar a gcumas leas a bhaint cur chuige an-deighilte le déileáil le cáiníocóirí, chun iompar agus imeachtaí a thuar le hardleibhéal réasúnta cinnteachta agus, i gcásanna áirithe, chun bearta áirithe a mholadh.
- 22.53** Úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim roinnt córas ríomhairithe ina bhfeidhm um bainistiú fiachais, ach tá na córais sin dírithe ar na fiacha neamhíoctha seachas ar an bhféichiúnaí. Ina measc tá
- an uirlis anailíse riaráistí cás (ACAT) - uirlis anailíse fíor-ama í seo a úsáidtear chun an fiach ar fáil lena bhailiú a scrúdú agus tosaíochtaí a cheapadh maidir lena bhailiú, trí thagairt do mhéid an fhéich, laistigh de chúig phríomhshraith
 - an córas um 'staid chomhaid' - déanann sé sin achoimre ar dhlíteanais, bailiúcháin agus iarmhéideanna rangaithe de réir cineáil cánach agus iad catagóirithe ó thaobh an chaoi a bhfuil siad ar fáil le bailiú.
- 22.54** Thug an tOifigeach Cuntasaíochta le fios cé go mbíonn an anailís a dhéantar bunaithe i gcónaí i dtosach báire ar chúrsaí fiachais, go n-úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim roinnt córas TF éagsúla ina gcuid oibríochtaí um bainistiú fiachais d'fhonn fiach a aithint agus a idirghabháil a dhéanamh sna cásanna ina bhfuil an riosca is mó. Úsáideann na Coimisinéirí Ioncaim neamhchomhlíonadh maidir le comhdú tuairisceán agus géilleadh d'oibleagáidí íocaíochta mar thoisic mhór ina gclár anailíse agus meastóireachta riosca (REAP) chun cásanna aonair a phróifiliú. Tá líon suntasach rialacha den sórt sin i REAP agus cuireann siad leis an scór riosca foriomlán.
- 22.55** Úsáidtear an córas Gníomhach um Bainistiú Idirghabhála (AIM) chun cásanna a roghnú bunaithe ar thuairisceáin nó ar airgead nár íocadh (nó meascán den dá cheann), agus cuireann ACAT ar chumas bainisteoirí breathnú síos trí fhiúirí na bhfiacha chun na cásanna fiachais aonair a shainaithint. Tacaíonn ACAT freisin le hanailís a dhéanamh ar earnáil shonrach agus cásanna a bhaineann leo a roghnú. Tá na bainisteoirí lánoilte maidir le feidhmiú an dá chóras agus tá sé de chúram orthu cásanna a bhfuil an riosca is mó ag baint leo a aithint agus déileáil leo. Tá gach ceann de na DMUanna faoi réir athbhreithniú míosúil lena chinntiú go mbaintear amach na spriocanna bailiúcháin agus comhlíonta agus go roghnaítear na cásanna cearta chun idirghabháil a dhéanamh fúthu.

22.56 Tá na Coimisinéirí Ioncaim tar éis céim a haon de “Chlár Comhlíonta” a chur ar siúl agus cuirfidh sé sin feabhas breise ar chumas anailíseach na gCoimisinéirí Ioncaim. Nuair a bheidh an clár ag feidhmiú go hiomlán beidh sé ar chumas bainisteoirí monatóireacht a dhéanamh go géar ar athruithe comhlíonta ar leibhéal an cás aonair agus ar leibhéal na hearnála. Tá an córas nua ag feidhmiú cheana féin le haghaidh CBL, ÍMAT/ÁSPC/MSU/CMÁ (PREM) agus CCI (Cáin Chonarthaí Iomchuí). Beidh na cánacha eile san áireamh nuair a chuirfear céim a dó i bhfeidhm (i mí Dheireadh Fómhair 2015).

Straitéisí um Dhéileáil le Fiachas

22.57 Tugtar le fios i dtuarascáil an OECD go bhfuil sé riachtanach go mbeidh feidhm bhainistíochta fiachais in ann rogha a dhéanamh idir roinnt idirghabhálacha, ó bhearta tosaigh chun cáiníocóirí a chosc ó thitim i bhfiacha go bearta diana forfheidhmiúcháin. Ar na straitéisí tosaigh a aithníodh sa tuarascáil bhí, tionchar a imirt ar iompar cáiníocóirí trí chumarsáid, seirbhísí a sholáthar ar líne agus é a dhéanamh níos éasca íocaíocht a dhéanamh m.sh. trí íocaíocht ar líne nó i dtráthchodanna. Ar na straitéisí eile bhí glaonna leantacha teileafóin agus cruinnithe duine le duine le cáiníocóirí sula gcuirtear beart forfheidhmiúcháin i gcrích.

22.58 Tá cuid de na bearta a d’aithin an OECD curtha i bhfeidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim lena n-áirítear réimse leathan seirbhísí ar líne, saoráidí chun cánacha a íoc i dtráthchodanna agus cruinnithe duine le duine le cáiníocóirí (más gá).

Lárionad glaonna

22.59 Tugtar le fios i dtuarascáil an OECD go bhfuil ról lárnach i gcóras foirfe um bainistiú fiacha cánach ag lárionad glaonna amach chun teagmháil teileafóin a thionscnamh le féichiúnaithe cánach. Deirtear sa tuarascáil, mar shampla, go n-úsáidtear glaonna teileafóin sa tSualainn chun díriú ar fhéichiúnaithe ardriosca nua agus gur tugadh faoi deara go ndearna 80% de na féichiúnaithe a ndearnadh teagmháil leo sa chaoi seo íocaíocht.

22.60 Tá lárionad tiomnaithe glaonna isteach ag na Coimisinéirí Ioncaim le cabhrú le cáiníocóirí. Mar sin féin, níl aon chóras tiomnaithe i bhfeidhm acu do ghlaonna amach a bheadh dírithe ar bhainistiú fiachais.

22.61 Dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta go ndearnadh turgnamh píolótach in 2014 a bhí dírithe ar na fiacha ba lú (fiachas de shraith a cúig), ag baint úsáide as glaonna réamhghníomhacha amach ach go mba chúis díomá na torthaí a bhí aige i gcomparáid leis na torthaí a bhíonn ag foireann den mhéid chéanna ag úsáid na modhanna idirghabhála reatha.

22.62 Theip ar an bhfoireann a bhí ag déanamh glaonna amach a sprioc a bhaint amach maidir le laghdú fiachais i gcaitheamh na tréimhse cé gur sháraigh an fhoireann chomparáideach a sprioc faoi 12%. Nuair a rinneadh anailís ar thréimhse an turgnaimh phíolótaigh fuarthas amach go bhfuair foireann na nglanna amach i bhfad níos mó glaonna ar ais. Tharla sé sin go minic toisc nach raibh na cáiníocóirí ullmhaithe don chéad teagmháil agus go raibh am uathu chun faisnéis nó cuntais chúí a bhailiú. Bhí teagmhálacha breise riachtanach freisin nuair a bhí tuilleadh soiléirithe ó cháiníocóirí maidir le saincheisteanna nó roghanna féideartha.

- 22.63** Rinne na cáiníocóirí i bhfad níos lú teagmhála leis an bhfoireann chomparáideach toisc gur tugadh an fhaisnéis ábhartha go léir do na cáiníocóirí agus í leagtha amach go soiléir agus gur tugadh tréimhse ama dóibh chun na saincheistanna agus na roghanna éagsúla a bhí ar fáil a mheas sular thug siad freagra.
- 22.64** Thug an tOifigeach Cuntasaíochta le fios go raibh torthaí an turgnaimh phiólótaigh i gcomhréir leis na torthaí a fuair údarás cánach Ceanada, a bhfuil seirbhís glaonna amach agus glaonna isteach le chéile acu.

Tuairimí an Oifigh Cuntasaíochta

- 22.65** Dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta, cé nach bhfuil lárionad tiomnaithe do ghlaonna amach i bhfeidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim, déanann siad monatóireacht an-chúramach ar bhonn cás ar chás ar na cásanna níos mó sin a bhfuil adriosca ag baint leo agus cuireann glaonna teileafóin orthu, mar shampla, mura bhfuil íocaíochtaí nó tuairisceán tagtha faoin dáta dlite. Baineann sé sin go háirithe leis na cásanna is mó a ndéantar monatóireacht an-ghéar orthu agus a gcuirtear glaonna teileafóin orthu mura bhfaightear íocaíochtaí nó tuairisceán uathu faoin dáta dlite. Ní mheasann na Coimisinéirí go gcuirfí le luach a n-oibríochtaí bainistithe fiach dá mbeadh ionad tiomnaithe do ghlaonna amach acu.
- 22.66** Chuir an tOifigeach Cuntasaíochta in iúl freisin faoi na samhlacha maidir le hionad tiomnaithe do ghlaonna amach a d'aithin an OECD go n-oibríonn siad trí idirghabhálacha a dhéanamh ar an gcéad leibhéal agus ansin go seolann siad na cásanna nach ndéanann teagmháil leo ar aghaidh chuig na 'hoifigí áitiúla' le déileáil leo ar bhealach níos déine. Tá sé sin contrártha don struchtúr rathúil atá á fheidhmiú ag na Coimisinéirí Ioncaim le 20 bliain anuas agus atá ag forbairt i gcónaí. Comhpháirt lárnach den struchtúr oibríocháin is ea go mbeadh freagracht agus cuntasacht ar fhoireann faoi leith as gach gné de bhainistiú fiachais in aon chás ar leith. Bhí torthaí den scoth ag an gcóras seo thar na blianta, rud soiléir ó na rátaí arda comhlíonta a baineadh amach go háirithe i rith blianta an-deacra an chúlaithe geilleagraigh.

Féichiúnaithe Atá Imithe Thar Lear

- 22.67** Tugtar le fios i dtuarascáil an OECD go bhfuil sé ar chumas daoine agus gnóchlachtaí gluaiseacht níos fusa ó thír go tír agus go bhfuil líon na bhféichiúnaithe cánach ag méadú a d'fhág an tír inar thabhaigh fiach cánach. Cruthaíonn sé seo dúshláin do chomhlachtaí bailithe cánach. Ceann de na bealaí is tábhachtaí a aithnítear sa tuarascáil chun cáiníocóir a aimsiú atá tar éis bogadh go dtí dlínse eile is ea iarratas a eisiúint ar mhalartú faisnéise a bhfuil foráil faoi i gcomhaontú déthaobhach, réigiúnach nó iltaobhach maidir le malartú faisnéise.
- 22.68** Sheol na Coimisinéirí Ioncaim 55 iarratas ar chúnamh frithpháirteach maidir le fiachas chuig ballstáit eile an AE in 2014. Fuarthas díreach os cionn €300,000 in íocaíochtaí in 2014, tar éis dóibh iarratais a dhéanamh ar chúnamh frithpháirteach.

Conclúidí agus Moltaí

- 22.69** B'fhiú beagán os cionn €2 bhilliún an fiachachas cánach comhlán a bhí dlite ag deireadh Mhí an Mhárta 2015 agus titim 9% tagtha air san dá bhliain roimhe sin.

- 22.70** Tá 35% de na fiacha cánach rangaithe mar fhiacha neamh-inbhailithe toisc go bhfuil siad faoi achomharc. Mar sin féin, tá neamhréireacht le sonrú idir stádas na gcásanna atá taifeadta ar chórais na gCoimisinéirí Ioncaim agus líon na gcásanna atá taifeadta ag na Coimisinéirí Achomhairc. Tugann an neamhréireacht le fios nach mbaineann an meán-am feithimh a thuairiscigh na Coimisinéirí Achomhairc ach amháin le cásanna a bhfuil dáta éisteachta socraithe dóibh agus nach n-áirítear leis an t-am idir atreorú na gCoimisinéirí Ioncaim agus socrú dáta éisteachta. Ós rud é nár chomhoibrigh Oifigeach Cuntasaíochta na gCoimisinéirí Achomhairc leis an scrúdú seo, ní raibh sé indéanta tráthúlacht phróiseáil achomharc na hOifige sin a mheas.
- 22.71** Ag lár mhí an Mheithimh 2015, bhí ar na Coimisinéirí Ioncaim dátaí éisteachta a iarraidh fós ó na Coimisinéirí Achomhairc le haghaidh thart faoi 50% den cháin faoi achomharc. Tá leath den fhiachas sin os cionn trí bliana d'aois, lena n-áirítear 28% de atá níos mó ná cúig bliana d'aois. Tá baol suntasach ann go bhféadfadh na Coimisinéirí Ioncaim an fiachas sin a rangú go mícheart.

Moladh 22.1

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú a dhéanamh ar aicmiú na gcásanna achomhairc ina taifid lena chinntiú go bhfuil an t-aicmiú ceart agus go gcuirfear bearta cuí i bhfeidhm ar bhealach tráthúil a oirfidh do stádas gach cás díobh.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat. Tá an cleachtadh seo curtha i ngníomh cheana féin faoi shainchúram an tionscadail athchóirithe achomhairc. Ceann de na tascanna atá á dhéanamh sa tionscadal is ea aghaidh a thabhairt ar aon mhíchuinneas sna sonraí atá á gcur ar fáil faoi láthair tríd an gclár achomhairc. I lár mhí Iúil 2015, chuir na Coimisinéirí Ioncaim tús le scrúdú na n-achomharc d'fhonn nuashonrú agus ceartú a dhéanamh ar an fhaisnéis sa chlár achomhairc.

- 22.72** Bhí níos mó ná trian den fhiachas aicmithe mar fhiachas inbhailithe ach ní raibh sé faoi réir comhaontuithe íocaíochta ná imeachtaí forfheidhmithe. Bhí breis agus €286 mhilliún (39%) den fhiachas níos mó ná bliain d'aois.

Moladh 22.2

Ba cheart do na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú a dhéanamh ar fhiachas atá aicmithe mar fhiachas inbhailithe agus atá níos mó ná bliain d'aois ach nach bhfuil aon chomhaontú déanta leis an gcáiníocóir faoina íoc agus i gcás nach bhfuil tús curtha ag na Coimisinéirí Ioncaim le beart forfheidhmithe, cinneadh a dhéanamh faoi na bearta a d'fhéadfaí a dhéanamh chun an fiach a bhailiú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat. Aithníonn na Coimisinéirí Ioncaim go hiomlán go mbíonn an deis is fearr ann chun fiach a bhailiú ag na céimeanna tosaigh nuair a thagann fiach chun cinn. I dtaca leis seo, tá cumhdach iomlán bainte amach ag na Coimisinéirí Ioncaim sna sraitheanna óna haon go dtí a ceathair .i. na fiacha móra. Ní féidir cumhdach iomlán a chur ar fáil, áfach, sna tráinsí níos ísle i sraith a cúig mar gheall ar líon mór na gcásanna agus na hacmhainní atá ar fáil le déileáil leo. Tá athbhreithniú ar siúl faoi láthair ag na Coimisinéirí ag féachaint conas is féidir déileáil le cásanna ar leibhéal a cúig chun go bhféadfar idirghabhálacha níos luaithe a dhéanamh fúthu.

22.73 Maidir le struchtúr na gCoimisinéirí loncaim chun fiachas a bhailiú tá go leor gnéithe ann a aithníodh i dtuarascáil an OECD mar chomhpháirteanna lánriachtanacha d'aon chóras nua-aimseartha um bainistiú fiachais. Aithníodh dhá ghné sa tuarascáil - leas a bhaint as ardanailísíocht sonraí le go bhféadfar cineálacha éagsúla cur chuige deighilte a ghlacadh i leith cáiníocóirí agus leas a bhaint as lárionaid chun obair leantach a dhéanamh ar fhiachas nár íocadh - níl glactha go hiomlán ag na Coimisinéirí loncaim leo sin go fóill agus níl táscairí feidhmíochta na gCoimisinéirí loncaim chomh fairsing leo siúd atá molta i dtuarascáil an OECD.

Moladh 22.3

Ba cheart do na Coimisinéirí loncaim réimse níos cuimsithí de tháscairí feidhmíochta a fhorbairt, agus leas níos mó a bhaint as ardanailísíocht sonraí faoi mar atá leagtha amach i dTuarascáil an OECD a foilsíodh le déanaí.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta

Aontaím leat.

Táscairí Feidhmíochta

Leanfaidh na Coimisinéirí loncaim ar aghaidh ag athbhreithniú táscairí feidhmíochta go rialta, agus cuirfidh siad dea-chleachtas idirnáisiúnta san áireamh.

Ardanailísíocht

Tá na Coimisinéirí loncaim tiomanta d'úsáid na hardanailísíochta a chur chun cinn le tacú lenár gcláir comhlíonta agus seirbhíse agus earcaíodh Príomhoifigeach Anailísíochta le déanaí.

Áirítear ar chumas anailíse na gCoimisinéirí loncaim a gcóras um Bainistíocht Ghníomhach Idirghabhála, a nUirlis Anailíse Riaráistí Cás, a gClár Comhlíonta nua chomh maith le córas um 'staid chomhaid' agus a gcumas maidir le réamhaisnéis fiachais.

Nuair a bheidh bailchríoch curtha ar chéim a dó den Chlár Comhlíonta atá beartaithe do mhí Dheireadh Fómhair 2015 cuirfear 'inneall garmholta' leis in 2016. Áireofar leis sin pacáiste um anailís sonraí trína nascfar le chéile an córas um staid chomhaid, ACAT agus sonraí an Chláir Comhlíonta agus cuideoidh siad le cásoibrithe ina gcuid cinnteoireachta mar go mbeidh siad in ann leas a bhaint as ardanailís, agus as tuilleadh deighilt cás.

